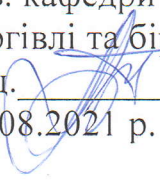

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА
31.08.2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Економіка підприємства»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності *133 «Галузеве машинобудування»*
за ОПП «Галузеве машинобудування»
(НА ОСНОВІ ПЗСО)
механіко-технологічний факультет

2021–2022 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 133- «Галузеве машинобудування» за ОПП «Галузеве машинобудування». - Мелітополь, ТДАТУ, 2021 р. – 16 с.

Розробники: к.е.н., доцент Лариса Андрєєва

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Зав. кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

доц. Лариса БОЛТЯНСЬКА

Схвалено методичною комісією механіко-технологічного факультету зі спеціальності 133 «Галузеве машинобудування» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» за ОПП «Галузеве машинобудування»

Протокол від «31» серпня 2021 року № 10

Голова к.т.н., доцент Андрій СМЕЛОВ

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<u>денна форма навчання</u>	
Кількість кредитів 4	Галузь знань 13 «Механічна інженерія» (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 годин	Спеціальність 133 «Галузеве машинобудування» (шифр та назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		2-й	3-й
Тижневе навантаження: - аудиторних занять 4 год. - самостійна робота студента 5 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	22 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	22 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	76 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передмова

Економіка є найбільшою сферою суспільних відносин і розглядається як сукупність відносин, що визначаються характером власності на засоби виробництва, як наукова дисципліна, що займається вивченням народного господарства, його галузей, окремих підприємств, а також окремих елементів виробництва.

Метою навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є: сформувати уявлення про економічні засади функціонування підприємств, внутрішнього і зовнішнього середовища його діяльності.

Завданнями дисципліни є: на основі характеристики діяльності підприємства засвоїти основні поняття та категорії курсу економіка підприємства; оволодіти навичками дослідження взаємовідносин підприємства з іншими суб'єктами господарської діяльності, державою та ринком; сформувати уміння в проведенні розрахунків показників процесу діяльності підприємства; зорієнтувати студентів до вибору важливих напрямків розвитку підприємств в сучасних умовах.

Результати навчання (з урахуванням soft skills)

Інтегральна компетентність

Здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми проектування, експлуатації, обслуговування технологічного обладнання і загальні проблеми галузевого машинобудування, що передбачає застосування теорій машинобудування та методів технічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях:

- ✓ сутність господарської діяльності та основні важелі регулювання господарської та підприємницької діяльності на Україні;
- ✓ поняття підприємства, їх класифікацію за ознаками, види й організаційно-правові форми підприємств.

Здатність планувати та управляти часом:

- ✓ сутність виробничої програми підприємства, її завдання та характеристику.

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел:

- ✓ методи вимірювання та фактори зростання продуктивності праці;
- ✓ характеристику та класифікацію витрат підприємства, групування витрат виробничої собівартості за статтями;
- ✓ сутність і види прибутку та механізм визначення ефективності діяльності підприємства

Здатність генерувати нові ідеї (креативність):

- ✓ склад та характеристику виробничих ресурсів підприємства та показники ефективності їх використання;
- ✓ склад системи управління якістю та конкурентоспроможності продукції

Здатність проведення досліджень на певному рівні.

Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності:

Здатність застосовувати фундаментальні наукові факти, концепції, теорії, принципи для розв'язування професійних задач і практичних проблем галузевого машинобудування.

Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Здатність втілювати інженерні розробки у галузевому машинобудуванні з урахуванням технічних, організаційних, правових, економічних та екологічних аспектів за усім життєвим циклом машини: від проектування, конструювання, експлуатації, підтримання працездатності, діагностики та утилізації:

- ✓ характеризувати поняття підприємства та підприємницька діяльність, визначати основні загальні функції організаційно – правових форм підприємств.

Здатність оцінювати техніко-економічну ефективність типових систем та їхніх складників на основі застосовування аналітичних методів, аналізу аналогів та використання доступних даних:

- ✓ визначити показники забезпеченості та ефективності використання виробничих ресурсів підприємства;
- ✓ визначити показники ефективності використання інвестицій та технічних нововведень на підприємстві;
- ✓ використовувати методику визначення економічної ефективності виробництва продукції.

Здатність реалізовувати творчий та інноваційний потенціал у проектних розробках в сфері галузевого машинобудування.

Здатність здійснювати комерційну та економічну діяльність у сфері галузевого машинобудування:

- ✓ розраховувати структуру виробничих ресурсів підприємства;
- ✓ розраховувати структуру нематеріальних ресурсів та проводити їх оцінки, проводити нарахування амортизаційних відрахувань нематеріальних активів

Здатність розробляти плани і проекти у сфері галузевого машинобудування за невизначених умов, спрямовані на досягнення мети з урахуванням наявних обмежень, розв'язувати складні задачі і практичні проблеми підвищення якості продукції та її контролювання:

- ✓ проводити планування виробничої програми на перспективу;
- ✓ розраховувати структуру витрат виробництва та визначити вплив різноманітних факторів на рівень собівартості продукції.

Soft skills:

– **комунікативні навички:** письмове, вербальне й невербальне спілкування; - уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

– **уміння виступати привселюдно:** навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації.

– **керування часом** - уміння справлятися із завданнями вчасно.

– **гнучкість і адаптивність:** гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем.

– **лідерські якості:** уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати.

– **особисті якості:** креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до навколишніх.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Підприємство в системі господарювання, його структура та ресурсне забезпечення його діяльності

Тема 1. Основи підприємництва [6, с. 24-32; 8, с. 19-24; 9, с. 23-35; 12; 15].

Роль підприємства у національній економічній системі. Предмет і об'єкт економіки підприємства. Підприємство як спосіб задоволення внутрішніх і зовнішніх економічних інтересів учасників. Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Підприємництво як особливий вид діяльності, стиль і тип господарської поведінки. Функції підприємницької діяльності. Сучасне визначення підприємництва. Суб'єкти та об'єкти підприємництва. Принципи здійснення підприємництва. Індивідуальна і колективна форми підприємництва. Основні типи (види) та відповідні сфери підприємницької діяльності: виробнича; комерційна; фінансова; консультаційна. Поняття категорій "мале підприємництво", "малий бізнес", "мале підприємство", "громадянин-підприємець". Особливості малого підприємництва, його переваги й недоліки.

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно – правові форми [6, с. 37-52; 8, с. 28-44; 9, с. 38-55; 10, с. 35-54; 12; 15].

Юридичні аспекти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства (організації) та об'єднання підприємств. Господарський кодекс України: суб'єкти господарювання, їх майно, зобов'язання та відповідальність. Статут підприємства. Генеральна тарифна угода. Колективний договір. Практичне значення класифікації підприємств за організаційно-правовими характеристиками. Виокремлення підприємств за окремими ознаками: залежно

від форм власності (приватне, колективне, комунальне, державне, зі змішаною формою власності, іноземні інші види), залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду (унітарні та корпоративні); за правовим статусом і формою господарювання (одноосібні, кооперативні, господарські товариства, орендні). Головні види та напрями діяльності підприємств.

Тема 3. Товарна і цінова політика [8, с. 106-122; 6, с. 97-118; 9, с. 87-123; 11, с. 78-99; 13; 21].

Розширене тлумачення ринку. Функції ринку: ціноутворююча, посередницька, регулююча, реалізуюча, економічна, інтегруюча, інформаційна, стимулююча, контролююча. Характеристика та параметри форм і типів ринків. Ринки продовольчих і не продовольчих товарів. Конкуренція: поняття, форми, методи. Конкурентні переваги суб'єктів господарювання. Особливості визначення ринкового попиту. Система показників для оцінки попиту. Оцінка обсягу споживання продукту. Аналіз вподобань споживача. Оцінка купівельної спроможності споживача. Оцінка впливу науково-технічного прогресу на стан та динаміку попиту споживача. Методи прогнозування попиту та особливості їх застосування. Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства. Специфічні форми міжнародного маркетингу. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності продукції. Формування асортименту товарів та управління ним. Розробка товарної марки та здійснення її правової охорони. Функції ціни. Складові елементи ціни продукції (послуг). Основні види цін і товарів за окремими класифікаційними ознаками. Характеристика окремих цін і тарифів. Основні види ринкових цін без певної класифікаційної ознаки. Основні методи ціноутворення на продукцію (послуги). Цінова політика в системі маркетингу. Види, цілі та завдання цінової політики. Вибір цінової політики з урахуванням особливостей маркетингової діяльності підприємства.

Тема 4. Персонал підприємства і продуктивність праці [6, с. 237-252; 8, с. 228-244; 9, с. 238-255; 12, с. 235-254; 22].

Поняття трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Категорії персоналу. Поділ персоналу за професіями, спеціальністю та кваліфікацією. Особливості структури персоналу підприємств і організацій різних типів, розмірів і форм власності. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних форм власності та сфер діяльності. Обґрунтування структури персоналу. Продуктивність праці як економічна категорія. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні і внутрішні чинники зростання продуктивності праці. Метод прогнозування рівня продуктивності персоналу. Поняття системи мотивації праці. Вимоги щодо

формування системи мотивації праці. Класифікація методів мотивації праці. Поняття оплати праці. Основна і додаткова заробітна плата. Основні функції заробітної плати: відтворювальна, стимулююча, регулююча і соціальна. Тарифно-посадова система. Основні системи оплати праці на підприємстві, форми заробітної плати – відрядна – пряма, непряма відрядна, відрядно – преміальна, відрядно – прогресивна, акордна, почасово – проста. Преміальна і за посадовими окладами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Технологічна база, організація виробництва, витрати та результати діяльності підприємства

Тема 5. Інвестиції [6, с. 165-182; 7, с. 158-174; 9, с. 163-184; 12, с. 161-179; 17; 18; 19].

Економічна сутність інвестицій та їх структури. Класифікація інвестицій за об'єктом вкладення капіталу, за характером участі в інвестиційному процесі, за формами власності, за регіональною ознакою, за періодом інвестування. Класифікація інвесторів за напрямками основної діяльності, за цілями інвестування, за належністю до резидентів. Характеристика складових елементів власних, позикових і залучених джерел формування інвестиційних ресурсів на підприємстві. Характеристика принципів оцінки ефективності реальних інвестицій. Економічна сутність та алгоритм розрахунку показників ефективності реальних інвестицій: чистого приведенного доходу, індексу рентабельності інвестицій, терміну окупності інвестицій та внутрішньої норми доходності. Загальна характеристика форм фінансового інвестування. Класифікація основних фінансових інструментів за ступенем прогнозованого передбачення інвестиційного доходу; за рівнем ризику, що пов'язаний з характером емітента; за рівнем ризику та ліквідності, що пов'язано з терміном обороту; за рівнем ліквідності, що пов'язано з характером випуску та обороту. Характеристика основних факторів, що визначають інвестиційні якості фінансових інструментів. Сутність портфельного інвестування. Характеристика базових принципів оцінки ефективності фінансових інвестицій.

Тема 6. Виробнича програма підприємства [9, с. 37-52; 10, с. 12-18; 11, с. 38-55; 12, с. 143-168; 19].

Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництв. Складові техніко-технологічної бази, можливі та ефективні шляхи її формування і відтворення на підприємстві. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва (діяльності). Сучасні особливості формування виробничої (техніко-технологічної) бази підприємств різних галузей. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (технічне переозброєння: модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого устаткування). Сутність, процедура та

основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробничих процесів і процесів управління) технічного розвитку підприємства. Поняття, види і чинники формування виробничої потужності. Загальні методичні принципи розрахунку виробничої потужності заново створюваного та діючого підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей різногалузевих підприємств. Зарубіжний досвід визначення потужності підприємства. Установлення й регулювання резервних потужностей на підприємствах різних галузей економіки. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей. Конверсія й диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

Тема 7. Система забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції (послуг) [2, с. 123-125; 3, с. 12-18; 4, с. 38-45; 12, с. 35-40; 14].

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі) перебігом у часі (дискретні, безперервні і ступенем автоматизації, ручні, механізовані, автоматизовані, автоматичні). Сутнісна характеристика одиничного, серійного масового типів виробництва. Вплив типів виробництва на його організаційну, технічну побудову та ефективність. Методи організації виробництва. Концентрація та розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання ринковорозвинутих країнах. Сутність, показники рівня розвитку та ефективність спеціалізації, кооперування і конверсії виробничих підприємств (організацій).

Якість продукції як економічна категорія. Показники якості продукції та їх характеристика. Методи оцінки якості продукції. Передумова та сутність системи забезпечення якості продукції. Міжнародні системи управління якістю продукції: структура, технологія розробки і впровадження, нормативно - організаційне забезпечення. Сутнісна характеристика стандартизації, її складові елементи і принципи здійснення. Поняття та економічне значення сертифікації продукції. Обов'язкова і добровільна сертифікація виробів в Україні. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Економічна ефективність стандартизації та сертифікації продукції. Функції та організація роботи Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандарту України). Матеріальна відповідальність за порушення вимог стандартів.

Тема 8. Витрати на виробництво і реалізацію продукції [3, с. 237-252; 5, с. 9-11; 11, с. 13-17; 12, с. 335-354].

Витрати як процес формування і використання ресурсів. Різновиди витрат: операційні, інвестиційні та фінансові витрати. Класифікація витрат за

об'єктами формування, методами обчислень на різні види продукції. Явні та неявні (альтернативні) витрати. Структура сукупних витрат підприємства за їх видами (елементами), співвідношення прямих витрат підприємства за їх видами (елементами), співвідношенням прямих і непрямих, змінних і постійних витрат та її практичне значення. Функції і побудова системи управління витратами. Функціональний аспект системи управління витратами: нормування, планування, облік, аналіз витрат і формування їх зниження. Організаційна система управління витратами на підприємстві, сутність експрес-аналізу "витрати - випуск - прибуток" і його роль в управлінні витратами. Резерви і чинники раціонального використання резервів і зниження витрат. Диференціація витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності. Прямі та загальні, регульовані та нерегульовані витрати підрозділів. Методика складання кошторисів підрозділів різного функціонального призначення. Гнучкі кошториси. Розподіл витрат на змінні та постійні у процесі складання гнучких кошторисів. Кошторис підприємства в цілому, порядок його розробки. Калькулювання і його роль в управлінні витратами. Собівартість окремих видів продукції за повними і неповними витратами. Особливості методів калькування у однопродуктовому і багатопродуктовому виробництвах. Проблеми розподілу непрямих витрат при калькулюванні у багатопродуктовому виробництві. Розподіл загальновиробничих адміністративних витрат і витрат на збут. Калькулювання у комплексних виробництвах. Собівартість продукції на різних етапах операційного циклу: незавершеного виробництва, товарної і реалізованої продукції.

Тема 9. Фінансово – економічні результати діяльності [6, с. 186-202; 38, с. 178-194; 9 с. 175-195; 12, с. 164-174].

Фінансова діяльність, її роль і місце в управлінні підприємствами різних сфер бізнесу. Основні джерела фінансування діяльності підприємств і обчислення їх вартості використання. Джерела формування доходу і прибутку підприємства. Складання фінансового плану підприємства (організації). Фінансова звітність підприємства: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал, звіт про рух грошових коштів. Класифікація різновидів доходу та прибутку підприємств: валовий дохід, чистий дохід, дохід за сферами діяльності, маржинальний дохід, валовий прибуток, оподатковуваний прибуток, чистий прибуток, реінвестований прибуток тощо. Методика обчислення рентабельності: продукції, продажу, виробничих фондів (виробництва); сукупних активів; власного (акціонерного), капіталу. Зростання прибутковості діяльності підприємства під впливом дії окремих чинників. Динаміка та шляхи підвищення рентабельності на підприємствах різних галузей економіки України. Тлумачення і важливість оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості,

ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення.

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість					балів
			годин					
			лк	лаб	сем. (пр.)	СРС		
Змістовий модуль 1. Підприємство в системі господарювання, його структура та ресурсне забезпечення його діяльності								
1	Лекція 1	Основи підприємництва	2	-	-	-	-	
	Практичне заняття 1	Основи підприємництва	-	-	2	-	3	
	Самостійна робота 1	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	5	2	
2	Лекція 2	Види підприємств, їх організаційно – правові форми	2	-	-	-	-	
	Практичне заняття 2	Види підприємств, їх організаційно – правові форми	-	-	2	-	3	
	Самостійна робота 2	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	5	2	
3-4	Лекція 3-4	Товарна і цінова політика	4	-	-	-	-	
	Практичне заняття 3	Товарна і цінова політика	-	-	4	-	3	
	Самостійна робота 3	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	7	2	
5-6	Лекція 4-5	Персонал підприємства і продуктивність праці	4	-	-	-	-	
	Практичне заняття 4-5	Персонал підприємства і продуктивність праці	-	-	4	-	6	
	Самостійна робота 4-5	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	8	4	
7-8	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I	-	-	-	10	-	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I	-	-	-	-	10	
Всього за змістовий модуль 1 - 59 год.			12	-	12	35	35	

Змістовий модуль 2. Технологічна база, організація виробництва, витрати та результати діяльності підприємств							
9	Лекція 6	Інвестиції	2	-	-	-	-
	Практична робота 6	Інвестиції	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 6	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	1,5
10	Лекція 7	Виробнича програма підприємства	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 7	Виробнича програма підприємства	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 7	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
11	Лекція 8	Система забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції (послуг)	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 8	Система забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції (послуг)	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 8	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	1,5
12	Лекція 9-10	Витрати на виробництво і реалізацію продукції	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 9-10	Витрати на виробництво і реалізацію продукції	-	-	2	-	5
	Самостійна робота 9-10	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
13	Лекція 11	Фінансово – економічні результати діяльності	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 11	Фінансово – економічні результати діяльності	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 11	Виконання практичних завдань, робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	6	2
14-15	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II	-	-	-	11	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 2 – 61 год.			10	-	10	41	35
Екзамен							30
Всього з навчальної дисципліни - 120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Охарактеризуйте поняття «підприємництво», ознаки та принципи здійснення підприємницької діяльності.
2. Суб'єкти підприємницької діяльності, її функції та види підприємницького бізнесу.
3. Особливості форм підприємництва.
4. Одноосібна форма підприємництва.
5. Товариства як форма підприємницької діяльності, види товариств.
6. Корпорації: переваги і недоліки.
7. Моделі підприємницької діяльності.
8. Типи підприємницької діяльності.
9. Особливості посередницької підприємницької діяльності.
10. Основні форми комерційних підприємств.
11. Сутність та значення малого підприємництва, його функції.
12. Правові основи функціонування підприємств в Україні.
13. Класифікація підприємств в залежності від форм власності.
14. Поняття господарського товариства, права та обов'язки.
15. Види господарських товариств.
16. Напрямки діяльності підприємств.
17. Ознаки об'єднань підприємств.
18. Організаційно – економічні форми об'єднань.
19. Сутність маркетингової товарної політики.
20. Основні складові маркетингової товарної політики.
21. Загальна характеристика цін.
22. Функції цін та фактори, що впливають на їх рівень.
23. Основні принципи ціноутворення.
24. Класифікація та види цін.
25. Сутність цінової політики.
26. Принципи цінової політики.
27. Заборонені законодавством цінові стратегії.
28. Типи цінової політики.
29. Загальна характеристика методів ціноутворення.
30. Витратні методи ціноутворення.
31. Методи визначення ціни на основі попиту споживачів.
32. Визначення ціни на основі конкуренції.
33. Розкрийте зміст понять «трудові ресурси», «персонал», «кадри».
34. Яка класифікація персоналу на підприємстві?
35. Яка методика визначення чисельності персоналу різних категорій?
36. Розкрийте поняття продуктивності праці.
37. Трудомісткість та її різновиди.
38. Методи вимірювання продуктивності праці.
39. Кадрова політика підприємства: мета і завдання.
40. Методи добору кадрів.

41. Дайте визначення поняття інвестицій.
42. Класифікація інвестицій.
43. Охарактеризуйте сутність інвестиційної діяльності.
44. Основні складові капітальних вкладень.
45. Абсолютна економічна ефективності інвестицій.
46. Показники економічної ефективності інвестиції.
47. Типи інновацій.
48. Дайте характеристику інновацій за різними ознаками.
49. Суб'єкти інноваційної діяльності.
50. Охарактеризуйте поняття – технопарк, технополіс, бізнес – інкубатор.
51. Науково – технічний прогрес.
52. Показники визначення ефективності нововведень.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Сутність виробничої програми.
2. Елементи формування виробничої програми.
3. Показники виробничої програми.
4. Сутність номенклатури та асортименту.
5. Методика визначення вартісних показників виробничої програми.
6. Особливості визначення валової і товарної продукції в аграрних підприємствах.
7. Поняття: оптимальна виробнича програма.
8. Планування виробничої програми.
9. Виробнича потужність підприємства.
10. Поняття та визначення витрат виробництва.
11. Визначення явних, альтернативних та безповоротних витрат.
12. Класифікація витрат в залежності від видів діяльності.
13. Прямі і непрямі витрати.
14. Собівартість продукції.
15. Види собівартості.
16. Сутність кошторису витрат та їх групування за елементами.
17. Поняття калькуляції собівартості продукції.
18. Виробнича собівартість продукції.
19. Методи планування калькуляції собівартості.
20. Поняття якості продукції.
21. Групи показників якості продукції.
22. Основні показники якості продукції.
23. Конкурентоспроможність продукції та підприємства.
24. Методи визначення якості продукції.
25. Стандартизація продукції та її види.
26. Нормативні документи по стандартизації.

27. Сертифікація продукції.
28. Основні напрямки державної концепції у сфері управління якістю.
29. Сутність фінансової діяльності підприємства.
30. Методи організації фінансової діяльності підприємства.
31. Елементи фінансового плану підприємства.
32. Види прибутку.
33. Методика визначення прибутку від операційної діяльності.
34. Методика визначення прибутку від звичайної діяльності.
35. Оцінювання фінансового стану підприємства.
36. Структура пасиву балансу.
37. Структура активу балансу.
38. Методика визначення показників фінансового стану підприємства.
39. Планування прибутковості підприємства.
40. Методика визначення точки беззбитковості.
41. Показники фінансово – економічної діяльності підприємства.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аграрне інформаційне агенство / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://agravery.com/uk/posts/show/u-listopadi-2015-ukraina-eksportu_vala-psenicu-na-2188-miljona-dolariv
2. Аграрний бюлетень / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://glavred@ab.org.ua>
3. Агрономіка / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.cropscience.bayer.ua/~media/Bayer%20CropScience/Ukraine/Publications/Agronomika/Agronomika_n02_%202015.ashx
4. Агропродовольчий спектр України 2015 / [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ucab.ua/files/Survey/Agrospectr/AgriSpectrum_2015_demo.pdf
5. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / Андрійчук В. Г. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
6. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: Підручник / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 779 с.
7. Економіка підприємства. Навч. посібник / За заг. ред. д.е.н., проф. С.П. Кирильчук. Сімферополь, 2013. – 444 с.: іл.-укр.
8. Економіка підприємства / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://readbookz.com/book/124/3401.html>
9. Краснова В.В. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / В.В. Краснова, І.О. Ахновська, М.В. Бандура та ін.; за заг. ред. В.В. Красної. – Донецьк: ДонНУ, 2012. – 502 с.
10. Мацибора В.І. Економіка сільського господарства / В.І. Мацибора. Підручник. – К.: Вища школа., 1994. – 415 с.
11. Семенов В.М. Економіка підприємства / В.М. Семенов. Підручник. М.,

2001.

Допоміжна

12. Андреева Л.О, Болтянська Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андреева, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
13. Андреева Л.О. Методичні аспекти формування товарної політики підприємства/ Л.О. Андреева //Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2017. – № 3-4 (35-36).
14. Андреева Л.О. Моделювання конкурентоспроможності продукції / Л.О. Андреева // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 57-59.
15. Андреева Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. Практикум з економіки підприємства: електр. навч. посіб. – 2018. – 244 с.
16. Андреева Л.О., Лисак О.І. Методичні аспекти стратегічного розвитку підприємств/ Л.О. Андреева, О.І. Лисак // Науковий журнл «Бізнес-інформ», № 6, 2016 – С. 227-231.
17. Грицаєнко Г. Інвестиційна привабливість України [Електронний ресурс] / Г. Грицаєнко, М. Грицаєнко // Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal – 2017. – Vol. 3. – No. 1. – Pp. 80-93 – Mode of access : <https://are-journal.com>
18. Економіка підприємства. Навч. посібник. [навч. посіб. з грифом МОН 12,94/38,83 ум. др. арк] / Л.О. Болтянська, Л.О. Андреева, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
19. Лисак О.І. Державне регулювання ціноутворення в аграрному секторі України / О.І. Лисак / Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс». – 2014. - №2. – С. 97-101.
20. Лисак О.І., Андреева Л.О. Концепції відтворення трудового потенціалу/ О.І. Лисак, Л.О. Андреева // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету: Випуск 23 / ПДАТУ; за ред. д.е.н., проф. В.В. Іванішина. - Кам'янець -Подільський: ПДАТУ, 2015. - 380 с. С. 150-157.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри ПТБД
4. Сайт кафедри ПТБД <http://www.tsatu.edu.ua/et/>
5. Internet.